

SNACKA TRYGGT: STÄRK ELEVHÄLSAN

Att ställa rutinfrågor om våld

Rädda Barnen

BARNAFRID
LINKÖPINGS UNIVERSITET

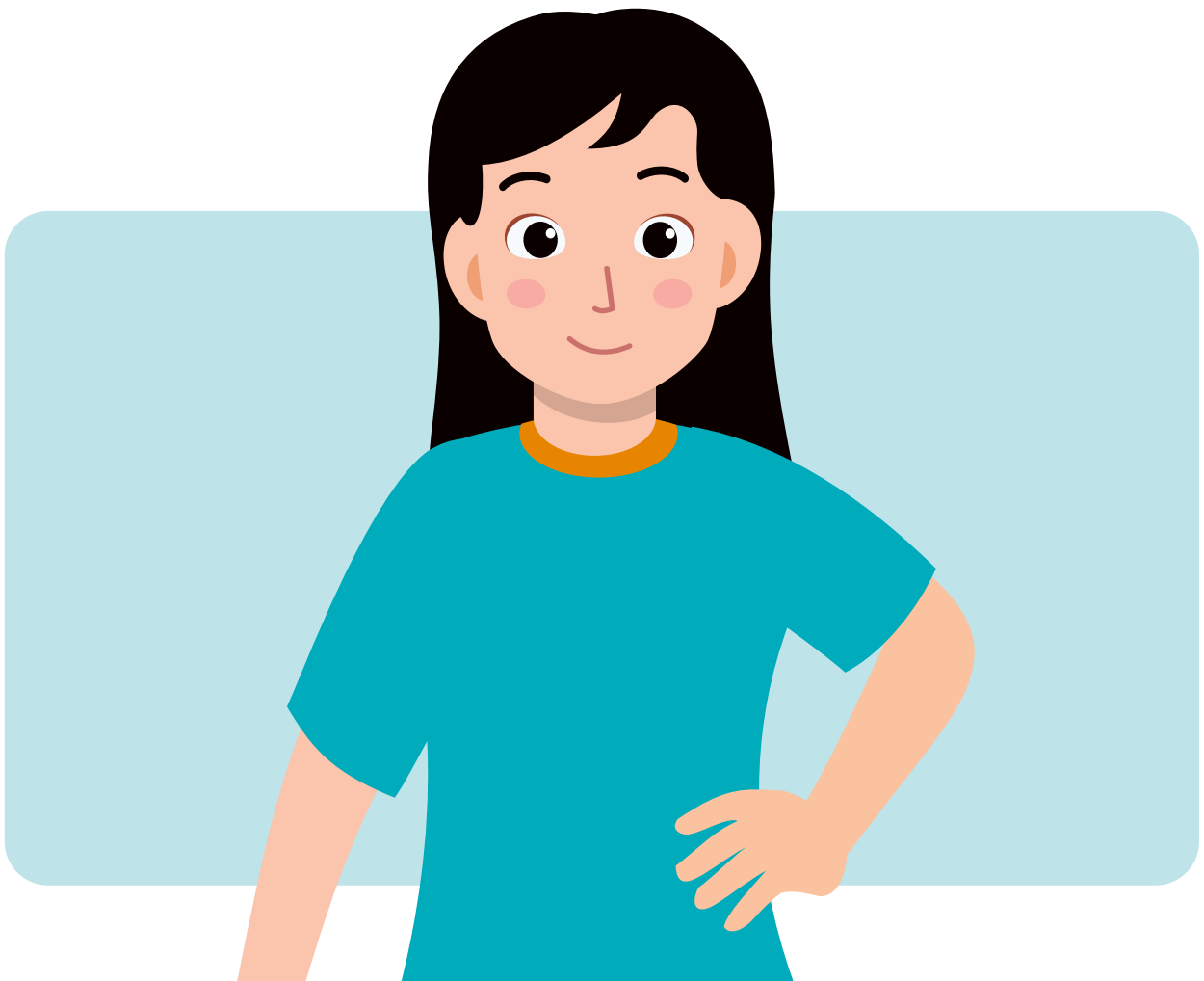

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**

Snacka tryggt ger vuxna i skolan kunskap om våld och hjälper dig att upptäcka, agera och hantera. För om du är trygg i att du kan, så kommer fler barn känna sig trygga i att våga berätta.

Att göra våld och utsatthet pratbart innebär att vi vågar prata om ämnet i skolan med alla barn, utan att det behöver finnas någon särskild oro för ett eller flera barn. Samtidigt behöver vi också prata med barn på individnivå genom att ställa rutinfrågor under elevhälsosamtalet.

Det här materialet är ett förberedande underlag för att kunna ställa rutinfrågor till elever om våld. I ett separat formulär finns åtta frågor om våld som kan ställas i samband med elevhälsosamtalet eller i samband med att eleverna arbetat i klassrummet med *Snacka tryggt*. Att eleverna har fått en grundläggande introduktion till våld mot barn kommer förhoppningsvis underlätta ert samtal. Eleven har fått lära sig vilka olika former av våld som finns och är därför förhoppningsvis mer förberedd på frågor.

Rutinfrågor

Vid 10 års ålder kan de allra flesta självständigt svara på formuläret skriftligt men ofta kan det kännas bättre att få svara på frågorna muntligt. Det går bra att göra individuella ställningstaganden om vad som passar bäst. Varje fråga har JA, KANSKE och NEJ som svarsalternativ. KANSKE finns för att det är lättare för barn att svara. Följ upp kanske-frågorna med följdfrågor.

Ett sätt att introducera frågorna kan vara att säga: "För att förstå hur du mår och hur du har det, kommer jag ställa några frågor om sådant som kan påverka hur man mår. Jag brukar ställa dem till alla som kommer hit."

Elevhälsosamtal

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Alla frågor om våld och övergrepp i nära relationer ska alltid ställas i enskilt samtal. Det gäller såväl barn som förälder. Om det av något skäl inte går att få till enskild samtalstid så skall dessa frågor inte ställas.

Andra sätt att fråga om våld och övergrepp

Ibland kan det vara lämpligt att ställa frågor om fysiskt våld på ett neutralt och normaliserat sätt.

Exempel:

- "I alla familjer bråkar man ju ibland. Hur bråkar ni i er familj?
Vem brukar bråka hemma hos dig?
Hur gör x när hen bråkar/blir arg?"
- "Jag har träffat många barn som har det bråkigt hemma ...
Många har varit med om att ..."
- "Det är vanligt att barn slåss ibland. I en del familjer är det vuxna som slåss.
Har du sett någon vuxen slåss i din familj? Har någon annan slagits?
Har någon slagit dig?..."

Frågor om olika typer av sexuella övergrepp, kan kännas knepigt att fråga om. Ett sätt att närma sig ämnet kan vara att ställa öppna frågor som utgår ifrån sådant som är aktuellt i media eller sådant man själv vet är vanligt. I vissa fall kommer barnet inte berätta något utifrån frågorna, men att de överhuvudtaget har fått frågan, och förstå att det är något som det går att prata om, kan göra att de väljer att berätta en annan gång.

Exempel:

- "I vissa skolor är det problem med att barn tar kort med mobilen i dusch eller omklädningsrum, och sedan sprider bilderna på olika sätt. Är det något du känner igen från din skola?"
- "Många barn råkar ut för att någonsom de inte känner ber om eller skickar bilder. Har du hört talas om det?"
- "Vissa barn har varit med om att någon annan har tagit på eller gjort något med deras kropp utan att det har känts okej. Har du varit med om det?"

Om barnet inte beskriver våld:

Det kan även vid nekande svar vara bra att tillägga: "Det är viktigt att barn vet om att det aldrig är deras fel att de blir utsatta för våld eller övergrepp." eller "På den här skolan vill vi alltid att ni barn ska komma till oss vuxna så att vi får hjälpa till om något skulle hända i framtiden." De barn som har det svårast har också ofta svårast att berätta om sin situation och ta emot hjälp. Genom att ställa frågor ökar möjligheten att barn kan berätta och fråga om hjälp senare.

Om barnet berättar om våld

Det går inte att i förväg ange i detalj vad som skall göras eller sägas om barn via formuläret berättar om utsatthet. Det behöver göras en avvägning i varje enskilt fall.

Det viktigaste är att bekräfta barnet på ett stödjande sätt. Säg att du ser att barnet har kryssat "ja" eller "kanske" på frågan. Genom att fråga vidare kan vi få möjlighet att förstå skillnaden mellan vad som är vardagliga syskonbråk och okej kroppskontakt, och vad som inte är det. Fråga gärna vidare om barnet lämnar en uppgift som inte verkar så allvarlig.

Exempel:

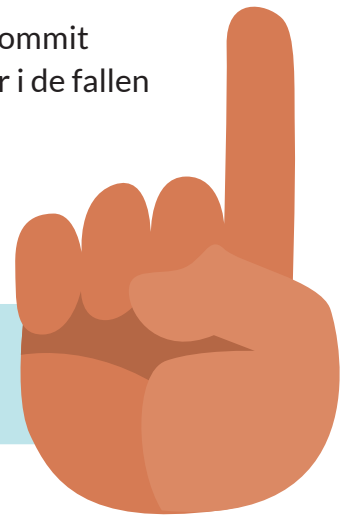
- "Har det hänt mer än en gång?"
 - "Var det någon vuxen eller jämnårig? Har det hänt på något annat sätt?"
-
- Ställ några avgränsade och klagörande frågor för att få reda på om det är något som barnet har upplevt nyligen och därför kan vara en fråga om barnets säkerhet och skydd just nu.
 - Säg även något grundläggande om rätt och fel och ansvarsbördan (till exempel att ingen får göra så mot barn, det står i lagen, och att det aldrig är barnets fel – det är den vuxna som ska veta vad som är rätt och fel).
 - Trygga barnet med att ni träffas igen för att prata mer om detta.
 - Beröm barnet för att det har berättat och att det var modigt.
 - Syftet är inte att gå in i ett längre utredande samtal vid just detta besök, utan förmedla en bekräftande och stödjande hållning, att detta tas på allvar och att fortsatt hjälp kommer att ges.

Skydd och säkerhet

Beakta alltid behovet av skydd, anmälan till och samverkan med socialtjänsten när barn berättar om våldsutsatthet. Det är viktigt att erbjuda barnet ett till besök i närtid för att fångas upp och för den vuxna att ta reda på mer information. Ibland kan man behöva agera akut enligt gällande rutiner. Säg till barnet att du kommer att prata med andra vuxna för att barnet ska få stöd och hjälp.

Tänk på att vårdnadshavare inte ska informeras om det har framkommit uppgifter om våld i nära relationer från barnet. Socialtjänsten avgör i de fallen om och när vårdnadshavare ska informeras.

Läs mer: "[Vid oro för ett barn](#)"

Vad behöver barn som varit utsatta för våld och svåra händelser?

Barn som har varit med om våld och andra svåra händelser behöver sällan bara en sak och det är inte bara en enskild instans som kan hjälpa barnet, utan det är en samverkan av många insatser och olika vuxnas agerande.

Barn behöver framför allt ha en bra och trygg vardag. Vuxna i barnets liv behöver samarbeta och samverka för att det ska bli hjälpsamt för barnet.

För en del barn och deras viktiga vuxna behövs mer stöd och skydd än vad som finns kring barnet just nu. Då kan stödjande kontakter från socialtjänsten behövas.

Många barn som varit med om svåra händelser återhämtar sig på egen hand med hjälp av stöd och trygghet i sin omgivning. En del barn utvecklar dock psykiska besvär som oro, ilska eller nedstämdhet och kan behöva få hjälp att komma i kontakt med vården.

Tips på fördjupning:

När något har hänt:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/nar-nagot-har-hant/>

Blandade känslor:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/blandade-kanslor/>

Mellan stolarna det dubbla sveket:

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/mellanstolarna/>

Det här är en del av
Snacka tryggt – om våld mot barn

Snacka tryggt gör det lättare att prata om våld mot barn, för både vuxna och barn i skolan.

Allt material hittar du på:
www.raddabarnen.se/snacka-tryggt

Rädda Barnen

BARNAFRID
LINKÖPINGS UNIVERSITET

MED
STÖD
FRÅN

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**